

ovelles.²

Ja fa moltes generacions que com a terme legal es pronuncia amb *ll* (així ho escriu Lab. 1839, i si els diccs. anteriors no ho indiquen així potser és per manca de distinció gràfica); altrament observem que a les Illes (segons *AlcM*) fins en aquest cas es manté l'antiga pronúncia, i d'altra banda notem que amb aquest valor és molt genuïna la construcció reflexiva *apellar-se*: així ho he sentit sempre als vells juriscònsults fins a Barcelona, pronúncia tan antiga com la llengua, com ens mostra un passatge de Cervé de Girona que, alhora, amb la seva rima, prova la pronúncia amb *l*: «Jhesuchrist / lo jutjament farà / que no y aurà un tan ardit / que pus se pusca *apellar* / ne pusca raysó allegar: / no y aurà un qui puys *s'apell* / ni l valran escrit ne libell» (*Oració de tot dia*, vv. 71, 73); «si --- donés veyares ad éls que agudes causes fossen --- a dapnatge de la vila, e d'aqueles a él hom *s'apela*, que a l'endemig --- no entren em possessió», a. 1324, *Cartoral de Vilafranca de Conflent*, f° 9v; «que ls hòmens de la Cénia, si *apellar-se* voldran, se hagen a *apellar* entro a quantitat de 60 sous», a. 1343 (*Llibre de Privilegis d'Ulldecona*, 47).

DERIV.: *Apell* 'apellació': «tenien de salari cascú 40 Ll., lo jutge de *apells* 12 Ll. y los saigs cascú 6 Ll.», a. 1350 (*Rúbriques de Bruniquer* IV, 1); «la qual conexença se haze a fer --- cas de apellació per lo jutge de *appells*», *Consolat de Mar*, 224; «M^o Jauma Salbà, Governador d'Eyviassa, y M^o J^o N^o (Nicolaú), bañe d'*epells*, y M^o Luis de Vigo, vicari», a. 1549 (I. Macabich, *Sta. M. la Major*, Cròn., p. 25); «apellatio interposada devant lo jutge de *apells* del present magistrat», doc. rossellonès de 1627 (RLR LXII, 295). *Apellació* [S. XIII, *AlcM*; i veg. supra, s. v. *apell*, en el *Consolat*, etc.]; *apellatiu*. *Apellador* [1399; i veg. supra com a terme pastoral]. *Apellament*. *Apellant* (*Consolat*, *AlcM*; d'ací potser com a pronúncia arabitzant l'eiv. *apeliant* 'afable, comunicatiu', pròpt. 'que apella al sentiment de simpatia'). Com a aragonesismes [crits de guerra: Cròn. de Jaume I] *apellido* [id.] i després 'cognom'. *Apellussar-se* (DCEC I, 235). *Interpellar* [1618], pres del ll. *interpellare*, id., de la mateixa arrel que *apellare*; *interpellació*; *interpellador*; *interpellant*.

¹ Crec que una pronúncia amb geminada no la tingué aquest verb encara en tota l'Edat Mitjana. És veritat que el ms. bàsic del *Llibre de les Dones* d'Eiximenis separa *appel·lar* entre dues ratlles en el cap. 185, f° 132r2, però això en realitat prova tan poc com la separació *ensen/yat* del f° 132r1. En canvi en el cap. 206 (f.º 146r2) separa *s'apella*. — ² C. Aug. Torras, *Guia del Cardener* (Pir. Cat. VIII, 357) escriu *Apallador* i assegura que és «aproximadament a mig camí de la pujada» i per això «s'hi acostuma a donar palla al bestiar de carga». En realitat és quasi a 3/4 del camí des del poble al Port, i jo no tinc altra notícia de tal mot *apallar* o *apallador*; essent un terme tan rústic sembla que s'hauria de pronunciar amb *l* fins en aquesta zona, essent derivat de *palla*, i jo vaig sentir

apələdó. I és que En Torras probablement ignorava la pronúncia *apellar* amb *l*.

Apellar, 'formar pell', V. *pell* *Apellofat*, V. *pellofa* *Apellucar*, V. *pellucar* *Apellussar*, V. *apellar* *apellar* *Apenar*, -nat, V. *pena* *Apencar*, V. *penca* *Apendicitis*, *apendicle*, *apendicular*, *apèndix*, V. *penjar* *Apenes*, V. *pena* *Apenjollat*, V. *penjar* *Apenitenciat*, V. *penedir* *Apensadament*, *apensar*, -sat, V. *pensar* *Apensió*, V. *penjar* *Apenyar*, V. *penya* *Apeonar*, V. *peu* *Apèpsia*, V. *pepsina* *Aper*, V. *apariar* (PAR) *Aperaltat*, V. *alt* *Apercançar*, V. *caçar* *Apercebiment*, *apercebre*, *apercebut*, *apercepció*, *aperceptiu*, *apercibir*, V. *concebre* *Aperció*, V. *obrir* *Aperduament*, *aperduar*, *aperduat*, V. *perdre* *Aperear*, *aperesit*, V. *peresa* *Apergaminat*, *apergaminar*, V. *pergamí* *Aperillar*, *aperillós*, V. *perill* *Aperiòdic*, V. *període* (EPISODI) *Aperitiu*, V. *obrir* *Aperrucar*, V. *perruca* *Apersonament*, *apersonar*, *apersonat*, V. *persona* *Apert*, V. *obrir* *Apertanyer*, *apertinença*, V. *tànyer* *Apertura*, V. *obrir* *Aperussar*, V. *perussa*-Prússia *Aperutxar*, segurament derivat de la família del cast. *aperar* 'apariar o disposar coses del camp' (DCEC I, 236a42ss.) a la qual pertany el cat. *aper* (veg. PAR) *Aperxada*, *aperxadador*, *aperxament*, *aperxar*, V. *perxa* *Apesantit*, *apesar*, *apesarador*, *apesarament*, *apesarat*, -arar, V. *pes* *Apestatador*, *apestament*, *apestar*, *apestós*, V. *pesta* *Apètal*, V. *pètal* *Apetència*, V. *petició* *Apetegegar*, V. *afetgegar* (FETGE) *Apetibilitat*, *apetible*, *apetició*, *apetidor*, *apetir*, *apetit*, V. *petició* *Apetitir*, V. *petit* *Apetitiu*, *apetiüva*, *apetiüós*, *apetiü*, *apetiüvitat*, V. *petició* *Apetonar*, V. *petó* *Apetxinat*, V. *petxina*

APEX, pres del ll. *apex*, *apíceis*, 'punta'. □ 1.ª doc.: *ápice*, 1803, 1839, Belv., Lab., que a finals de segle alguns provaren amb poc encert de catalanitzar en *àpiç* (*apis*).

DERIV.: *Apical*. *Apicular*, del dim. *apiculus*, que s'ha usat també com a tecnicisme *apicle*; *apiculat*.

CRF.: *Apiciforme*; *apiciflora*.

API, del ll. APĪUM id. □ 1.ª doc.: *api*, c. 1400.

El DBal. en dóna una cita del *Màcer*, que és de primers del S. xv o finals del xiv; *AlcM* una del *Llibre dels Nudriments dels ocells que pertanyen a caça*, que també és d'aquest temps i una de la *Manescalía* de Díez, de mitjan S. xv. La pronúncia vulgar *àpit*, la crec avui general en cat. oriental i occidental,¹ Mall. i ultra-Albera (s'estén fins a l'occità del Tarn: *TdF* i de la Vall d'Aran), i ja la trobem documentada en el gironí OPou, el 1575 (*ThPu*, 48b), mentre que en terra valenciana sembla que es conserva popular *api*. No és mot de forma erudita, car davant *ɪ* més vocal la combinació *PI* (com *CI*, etc.) conservava sorda la consonant (duplicada en llatí vulgar, cf. *sàpia*, etc.); a Menorca diuen *àbit* per 'api'² però és una forma mossàrab alterada allí per la influència de la pronúncia aràbiga (llengua que no posseeix el so de *p*).

DERIV.: *Apiter*. *Apiol*.